

Kulturdepartementet
kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Hemställan om ändringar avseende finansieringen av public service

Hemställan

Journalistförbundet hemställer att regeringen fattar beslut om:

- att public service-avgiften inte ska sänkas ytterligare, utan att det överskott som bildas på Riksgäldens konto ska komma public service-bolagen till del genom extra medelstildelning med hänsyn till de oförutsedda kostnader som den höga inflationen gett upphov till.

Skäl för hemställan

Utvecklingen i vår omvärld med Rysslands anfallskrig mot Ukraina och den efterföljande energikrisen har drivit upp priserna och lett till en hög inflation. Trots att kostnaderna för public service-företagen ökar ligger anslagen från staten fast på två procent per år. SVT har aviserat att företaget "behöver spara brett", bland annat på grund av inflationen.¹ Enligt Journalistförbundet finns det med hänsyn till det extraordinära läget i ekonomin anledning att öka anslagen till public service-företagen.

¹ Se artikeln "Ansträngd ekonomi på SVT", tidningen Journalisten, 221202, <https://www.journalisten.se/nyheter/anstrangd-ekonomi-pa-svt-behover-spara-brett>

Systemet för finansieringen av PS-bolagen är uppdelat i två delar som är frånkopplade från varandra. Det som kommer in i public service-avgift och som är kopplat till inkomstbasbeloppet är helt frikopplat från medelstilledningen som ligger fast på två procent per år tom 2025. Nedan finns en beskrivning i detalj av (1) uppräknigen av public service-avgiften, (2) uppräknigen av medelstilledningen till bolagen, (3) förbundets tidigare ställningstagande och (4) slutsats.

1. Uppräknigen av public service-avgiften

Pengarna som Skatteverket tar in i public service-avgift sätts in på ett särskilt konto hos Riksgälden. Taket för public service-avgiften är avgörande för hur mycket pengar som kommer in på kontot hos Riksgälden.

Ur lagen om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst:

4§

Underlaget för public service-avgiften är den avgiftsskyldiges beskattningsbara förvärvsinkomst enligt 1 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Underlaget ska högst uppgå till 1,75 gånger det inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för beskattningsåret.

5 §

Public service-avgiften är 1 procent av avgiftsunderlaget enligt 4 §.

Eftersom medelstilledningen till public service ligger fast på två procent medan avgiften höjs i takt med inkomstbasbeloppet och inflationen uppstår ett överskott på kontot hos Riksgälden. I regeringens proposition från införandet av den nya public service-avgiften står det att om det blir ett överskott på kontot hos riksgälden bör taket för public service-avgiften sänkas:

”Från kontot kommer överföringar till programföretagen ske i enlighet med riksdagens beslut om tilldelning av medel. Hur stor tilldelningen till programföretagen blir är således även i fortsättningen beroende av vad riksdagen beslutar (se avsnitt 7.2). Om det skulle komma in mer avgiftsmedel än som behövs för public serviceverksamheten bör antalet inkomstbasbelopp som utgör taket för full avgift justeras ner för att behållningen på kontot ska vara i balans.”²

För 2022 var taket för public service-avgiften 1327 kronor per år. Det motsvarade en årlig beskattningsbar förvärvsinkomst på 132 770 kr (11 064 kr/mån). 2022 var inkomstbasbeloppet 71 000 kr. (Uträkning: $71000 \text{ kr} \times 1,870 \times 0,01 = 1327 \text{ kr}$)

Inkomstbasbeloppet för 2023 fastställdes den 3 november 2022 till 74 300kr. I budgetpropositionen för 2023 aviserades en sänkning av taket för av public service-avgiften till 1300 kr/år (uträkning: $74300 \text{ kr} \times 1,750 \times 0,01 = 1300 \text{ kr}$).

En liknande sänkning av public service-avgiften gjordes även i höstbudgeten 2021 när beräkningen ändrades från 2,092 gånger inkomstbasbeloppet till 1,870.³

2. Uppräknigen av medelstilledningen till bolagen

Riksdagen beslutade den 23 oktober 2019 om ”Villkor och riktlinjer för public service”. Av utskottsberäkningen framgår det att public service-medlen ska höjas med 2 procent per år tom 2025:

² Se Prop. 2017/18:261, sid 34.

³ Se Kulturutskottets betänkande 2021/22:KrU1, sid 55 f.

”Regeringen föreslår att tilldelningen av avgiftsmedel för tillståndsperioden 2020–2025 fastställs enligt följande. För 2020 bör SR tilldelas 3 077,1 miljoner kronor, SVT 5 041,2 miljoner kronor och UR 445,1 miljoner kronor (punkt 8). Därefter ska medelstilldelningen till respektive företag höjas med 2 procent per år under tillståndsperioden.”⁴

Regeringen öppnade dock upp för möjligheten att justera medelstilldelningen. Av regeringens proposition framgår det att det i ”absoluta undantagsfall” ska gå att skjuta till extra pengar till programföretagen om det handlar om kostnader ”som de inte kunnat råda över och som medför omfattande extra kostnader”:

”Både Sveriges Television och Utbildningsradion framför att programföretagen även i fortsättningen bör kunna ersättas för kostnader som orsakas av beslut eller omständigheter som de inte kunnat råda över och som medför omfattande extra kostnader. Regeringen delar denna bedömning. Att ett beslut om tilldelning inför en tillståndsperiod gäller för hela perioden utesluter inte att det är möjligt för riksdagen att, om det finns medel på public service kontot, fatta separata beslut om extra medel för oförutsedda kostnader som orsakas av t.ex. regeringsbeslut eller extraordinära händelser. Det vill säga händelser som programföretagen inte haft någon möjlighet att förutse eller planera för. Det ökade oberoendet innebär emellertid att ett stort ansvar läggs på programföretagen att planera sin verksamhet så att inte nödvändiga åtgärder skjuts upp och därför inte kan genomföras under en tillståndsperiod. Programföretagen bör, som redogjorts för ovan, planera sin verksamhet så att de kan hantera kostnadsökningar som t.ex. beror på omvärldsförändringar eller som föranleds av investeringar i ny teknik inom ramen för tilldelningen för hela tillståndsperioden. Frågor om extra medel bör hanteras restriktivt och bör enbart komma i fråga i absoluta undantagsfall. Sådana eventuella beslut om extra medel under en pågående tillståndsperiod kommer ligga utanför ramen för ordinarie tilldelning och kommer kräva en särskild beredning och separata beslut.”⁵

3. Journalistförbundets tidigare ställningstagande

Risken för att hög inflation kunde leda till ökade kostnader för public service-bolagen var något som Journalistförbundet varnade för redan i förbundets remissvar på public service-utredningen:

”Utredningen föreslår att public service-medlen efter 2020 ska uppräknas med 2 % varje år. Det ska enligt utredningen inte finnas någon uttrycklig möjlighet att justera tilldelningen vare sig i negativ eller positiv riktning. Regeringen har dock i propositionen inför beslutet om finansieringen för public service öppnat upp för att riksdagens ska kunna skjuta till extra medel i ”absoluta undantagsfall”.

Nackdelen med att ha en fast uppräkning på 2 % per år är uppenbar. Ökar inflationen kraftigt så att lönerna stiger riskerar företagen att få stora ekonomiska bekymmer. Detta är ett problem som utredningen tycks ha underskattat, eftersom de tycks utgå ifrån att det går att effektivisera sig ur den typen av problem. Ett sådant scenario bygger dock på att inflationen ligger ungefär på samma låga nivåer som vi sett sedan finanskrisen för tio år sedan. Det är dock inte realistiskt att tro att den lågränteekonomi som vi har vant oss det senaste decenniet kommer att vara för evigt. Även om Riksbanken har som övergripande mål att hålla nere inflationen kan det hända saker i vår omvärld som inte Riksbanken kan påverka och som driver upp inflationen.”⁶

⁴ Se 2019/20:KrU2, sid 32.

⁵ Se proposition 2017/18:261, sid 46.

⁶ Se Journalistförbundets remissvar på SOU 2018:50 ”Ett oberoende public service för alla - nya möjligheter och ökat ansvar”, sid 10.

4. Slutsats

Sammanfattningsvis gör inflationen att kostnaderna för public service-bolagen, inte minst lönekostnaderna, stiger medan den ekonomiska ramen för public service-företagen ligger fast på 2 % till och med 2025. Nedräkningen som gjorts av public service-avgiften gör att hushållens kostnader för public service sjunker, samtidigt som kostnaderna för bolagen ökar. Journalistförbundet anser därför att public service-avgiften inte ska sänkas ytterligare, utan att det överskott som bildas på Riksgäldens konto ska komma public service-bolagen till del. Detta kan ske genom extra medelstildelning med hänsyn till sådana oförutsedda kostnader, orsakade av extraordinära händelser, som det finns stöd för i regeringens proposition till riksdagen 2018.

*Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet*